

KS. ANTONI DĘBIŃSKI

SYMPOZJUM NA TEMAT „ŚWIECCY W KOŚCIELE” NA KUL-U (14 STYCZNIA 1988 ROKU)

W październiku 1987 r. obradował w Watykanie VII Zwyczajny Synod Biskupów. Ojciec Święty Jan Paweł II jako temat Synodu wyznaczył: „Powołanie i posłannictwo świeckich w Kościele i w świecie w dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II”. Powołanie ludzi świeckich jest zagadnieniem niezwykle aktualnym, a odbyty Synod wyznaczył nowy etap refleksji i działania Kościoła w tym zakresie.

Tej problematyce zostało poświęcone sympozjum zorganizowane 14 I 1988 r. przez Wydział Prawa Kanonicznego KUL. Udział w nim wzięło ponad 150 uczestników z różnych ośrodków (KUL, ATK, PAT, papieskie fakultety teologiczne, seminaria duchowne).

Obrady otworzył dziekan Wydziału ks. prof. dr hab. Henryk M i s z t a l, który powitał uczestników w imieniu Uczelni. Następnie przemówił bp doc. dr hab. Jan Ś r u t w a, biskup pomocniczy lubelski, uczestnik ostatniego Synodu Biskupów, witając zebranych w imieniu diecezji lubelskiej i jej biskupa prof. dra hab. Boleśława Pylaka. Obrady obejmowały dwie sesje: przedpołudniową i popołudniową.

Na sesji przedpołudniowej przedstawiono trzy referaty. Pierwszy z nich – pt. *Problematyka udziału świeckich w życiu Kościoła w świetle Synodu Biskupów z października 1987 r.* – wygłosił dr Stanisław S z y m e c k i, biskup kielecki, ojciec Synodu Biskupów. Na początku swego wystąpienia zwrócił on uwagę, że Synod wzbudził ogromne zainteresowanie, gdyż jego tematyka dotyczyła największej liczebnie części ludu Bożego. W Synodzie, obok biskupów, uczestniczyli ludzie świeccy: mężczyźni i kobiety. Ich obecność była widoczna: stanowili jedną trzecią uczestników. W czasie obrad ich wystąpienia były uważnie wysłuchiwane przez ojców Synodu. Wszyscy zgromadzeni, biskupi i świeccy, stanowili jedno, wspólne grono synodalne. Nie było sensacji; w czasie trwania Synodu zwracała natomiast uwagę jednomyślność w sprawach wiary i moralności pomiędzy biskupami i świeckimi. Pytanie, na które szukano odpowiedzi, brzmiało: „Kim

są świeccy?” Szukając definicji „świeckiego”, uściślono pojęcia „wierny” i „świecki”. Wierni mogą realizować swoje postannictwo w Kościele jako świeccy, zakonnicy lub kapłani. Ojcowie Synodu usiłowali „opisać” świeckiego, ale nie w sensie socjologicznym, lecz teologicznym. Prelegent odwołał się tutaj do wypowiedzi Ojca Świętego Jana Pawła II, który ukazał Kościół jako Tajemnicę Wspólnoty i Postannictwa. Takie ujęcie Kościoła określa powołanie świeckich. Miejszem ich aktywności – mówili uczestnicy Synodu – jest parafia, gdzie tworzy się i realizuje Kościół. Wiele uwagi poświęcono także ruchom i wspólnotom, bardzo licznym i aktywnym we współczesnym życiu kościelnym. Zadaniem ludzi świeckich z racji ich właściwego powołania jest misja przekształcania rzeczywistości ziemskiej. Wierny świecki ma własne zadania w życiu rodzinnym, gospodarczym i kulturalnym. Znaczącą dziedziną życia jest polityka, w której udział jest ważnym rodzajem świadectwa i służby. Aby ludzie świeccy mogli wypełniać swoje zadania w sposób właściwy, winni otrzymać odpowiednią formację w zakresie katolickiej nauki społecznej i eklezjologii.

Ks. doc. dr hab. Jan D y d u c h (PAT Kraków) – jako drugi – wygłosił referat pt. *Udział świeckich w misji prorockiej Chrystusa i Kościoła*. Świeccy, poprzez wcielenie w Chrystusa w momencie chrztu św., stają się uczestnikami Jego misji: prorockiej, kapłańskiej i królewskiej, którą mają wypełnić we właściwy sobie sposób. Mają oni być przede wszystkim świadkami Chrystusa i Jego Ewangelii. Posiadając zmysł wiary i tworząc wspólnotę ludu Bożego, winni pełnić misję prorocką poprzez dawanie świadectwa życia i świadectwa słowa. Zadanie to zostało potwierdzone w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. Posługa słowa ma być realizowana poprzez przepowiadanie i katechizację. Prelegent omówił następnie postanowienia dokumentów kościelnych *Inter oecumenici*, *Evangelii nuntiandi* i normy KPK dotyczące głoszenia słowa Bożego przez osoby świeckie. Inną formą posługi słowa jest katecheza – podstawowe zadanie Kościoła – w której udział świeckich jest prawem i obowiązkiem, potwierdzonym m.in. przez *Adhortację apostolską „Catechesi tradendae”* i KPK. Katolicy świeccy mają także prawo do zdobywania wiedzy religijnej w szkołach różnego szczebla. Biskupi winni im umożliwić studiowanie i zdobywanie stopni akademickich na wydziałach kościelnych i wykładanie na nich. Dziedziną, która wymaga odrodzenia przez świeckich w ramach pełnienia misji prorockiej Chrystusa, jest sfera środków społecznego przekazu. Świeccy są twórcami i odbiorcami treści tam przekazywanych, stąd ich szczególna odpowiedzialność. Podstawowym jednak środowiskiem jest rodzina, „domowy” Kościół, gdzie dokonuje się przekaz wiary poprzez cały proces wychowawczy. Rodziny, pełniąc swoją misję prorocką, włączone są we wspólnotę rodzin, którą stanowi parafia. Przedstawiając różne formy realizacji misji prorockiej w ramach parafii, instytutów wychowawczych, stowarzyszeń katolickich, Autor omówił także odpowiedzialność świeckich za misyjną działalność Kościoła.

Trzeci Prelegent na sesji przedpołudniowej – ks. doc. dr hab. Lucjan B a l t e r (ATK Warszawa) – przedstawił referat pt. *Udział świeckich w misji kapłańskiej Chrystusa i Kościoła*. Teologia katolicka – stwierdził na początku Autor – przez wiele wieków nie zajmowała się kwestią udziału świeckich w kapłańskiej misji Chrystusa. Dopiero Sobór Watykański II przedstawił wizję kapłaństwa wszystkich ochrzczonych. Dokumenty soborowe omawiają dwa rodzaje kapłaństwa: kapłaństwo urzędowe i kapłaństwo wiernych świeckich. Między tymi dwoma rodzajami kapłaństwa, z których każde jest odmiennym uczestnictwem w jedynym kapłaństwie Chrystusa, zachodzi istotna różnica. Wyjaśnienie jej zależy od definicji kapłaństwa. Do Soboru Watykańskiego II dominowała w teologii definicja zaczerpnięta z Listu do Hebrajczyków, która – zdaniem Autora – nie „przylegała” do samego Chrystusa. Autor przedstawił własną definicję, według której kapłaństwo Chrystusa i wszystkich mających w nim udział nazwał pośrednictwem ofiarnym (*mediatio sacrificialis*). Korelatywne do tego pojęcie ofiary określił jako „dany Bogu dar z siebie za innych”. Przyjęcie tych określeń pozwoliło Autorowi wyrazić strukturę kapłaństwa. Jedyne kapłaństwo Chrystusa uobecnia się, aktualizuje w trzech wymiarach

(stopniach): w samym Chrystusie, Niepokalanej Dziewicy i we wszystkich ochrzczonych. Kapłan urzędowy, ministerialny, poprzez sakrament święceń ma udział w królewskim kapłaństwie Chrystusa i działa „in persona Christi”, sprawując ofiarę eucharystyczną. Wszyscy ochrzczeni natomiast, zgodnie z najstarszą tradycją Kościoła, stają się „alter Christus”. Kapłan urzędowy składa Eucharystię w zastępstwie Chrystusa w imieniu całego ludu Bożego, wierni natomiast współdziałają w ofiarowaniu Eucharystii poprzez przyjmowanie sakramentów, modlitwę, świadectwo dobrego życia i czynną miłość. Momentem konsekracji kapłańskiej wiernych jest przyjęcie chrztu św. Chrzest wszczepia w kapłaństwo Chrystusa i uzdolnia ich do składania Bogu ofiary za siebie i innych. Aktualizacja tego kapłaństwa trwa przez całe życie chrześcijanina.

Na sesji popołudniowej zostały wygłoszone dwa referaty. Ksiądz prof. dr hab. Wojciech G ó r a l s k i (KUL) zaprezentował *Udział świeckich w funkcji królewskiej Chrystusa i Kościoła*. Autor przedstawił udział świeckich w wykonywaniu władzy w Kościele. Nowy Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. dopuszcza świeckich w szerszym zakresie do władzy rządzenia. Przepisy przewidują szereg funkcji i urzędów, które mogą oni pełnić. Niektóre z tych urzędów, według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 r., zarezerwowane były tylko duchownym bądź świeccy mogli je wykonywać w bardzo ograniczonym zakresie. Autor przedstawił kolejno przepisy dotyczące powierzenia funkcji urzędów kościelnych ludziom świeckim w ramach wykonywania w Kościele władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędowniczej.

Drugi Prelegent – prof. dr hab. Czesław S t r z e s z e w s k i (KUL) – przedstawił referat pt. *Stowarzyszenia katolickie w II Rzeczypospolitej*. Po odzyskaniu niepodległości – stwierdził Autor – powstało w Polsce wiele organizacji społecznych, gospodarczych, kulturalnych i politycznych. Powstawały także stowarzyszenia katolickie, włączone bezpośrednio w strukturę Kościoła bądź podlegające patronatowi duchowieństwa. Przegląd tych stowarzyszeń rozpoczął Autor od „Odrodzenia”, Stowarzyszenia Młodzieży Akademickiej – organizacji, do której należał m.in. ks. prymas Stefan Wyszyński, a opiekunami byli o. Jacek Woroniecki, profesor KUL, i ks. prof. A. Szymański – rektor KUL, prezes Rady Społecznej przy Prymasie Polski. Autor ukazał historię tej organizacji, cele, jakie sobie stawiała, formy działalności oraz podkreślił rolę, jaką odegrała w kształtowaniu katolicyzmu wśród inteligencji. Nieco inny charakter miała Iuventus Christiana, organizacja, która kładła nacisk głównie na pogłębienie religijne. Taki sam cel, obok urobienia duchowego swych członków i działalności apostolskiej, stawiały sobie sodalicje mariańskie. W latach trzydziestych powstawały liczne stowarzyszenia zawodowe: pisarzy, lekarzy, prawników, inżynierów i innych grup zawodowych. Młodzież rzemieślnicza skupiała się w stowarzyszeniach polskiej młodzieży rzemieślniczej. Jednak najbardziej masową organizacją II Rzeczypospolitej była Akcja Katolicka o czterokolumnowej strukturze organizacyjnej. Jej zadaniem było włączenie ludzi świeckich w dzieło apostołstwa hierarchicznego.

Po referatach wygłoszonych tak na sesji przedpołudniowej, jak i popołudniowej, toczyła się dyskusja. Jej uczestnicy (m.in. ks. prof. dr hab. E. Szafrowski, ks. prof. W. Góralski, ks. doc. J. Dyduch, ks. dr R. Szytmiller) zwrócili uwagę na aspekty teoretyczne omawianej problematyki (definicja pojęcia „laik”, „świecki”, jej ewolucja). Przedstawiciele Ruchu „Światło-Życie”, wspólnot neokatechumenalnych, ruchu obrony życia nie narodzonych, słuchacze Instytutu Wyższej Kultury Religijnej przy KUL podawali przykłady bądź wyrażali swoje spostrzeżenia i pragnienia co do udziału świeckich w życiu ich parafii. Przedmiotem wypowiedzi była kwestia właściwej i skutecznej formacji laikatu (m.in. dr. G. Karolewicz, ks. doc. J. Dyduch), a także konieczność działalności charytatywnej Kościoła w obecnej sytuacji społeczno-ekonomicznej (doc. dr hab. A. Strzembosz). Podnoszono także problem zatrudniania przez Kościół w Polsce ludzi świeckich, w tym także absolwentów KUL (ks. doc. dr hab. H. Karbownik, ks. prof. W. Góralski, mgr J. Węgrzyn).

Na zakończenie ks. prof. H. Misztal dokonał podsumowania obrad. Podziękował również Autorom za przygotowanie i wygłoszenie referatów, wszystkim zaś uczestnikom za aktywny udział, który był przejawem „twórczego niepokoju o Kościół Chrystusowy”.